

ORTAOKUL SEVİYESİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN AKICI OKUMA BECERİLERİ İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ¹

Zeynep BIYIK²

ÖZ

Akıci okuma, okuduğunu anlamanın temel değişkenlerinden biridir. Öğrencinin okuduğu anlaması, akıcı okuyabilmesini gerekli kılmaktadır. Akıcı okuma becerisinin gelişimi, bu anlamda önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle akıcı okuma üzerine yapılan araştırmalarda özellikle eğitim kademeleriyle ilişkilendirilen tezlerde konuya ilgili eğilimlerin belirlenmesinin gereklilik olduğu düşünülmektedir. Araştırmada ortaokul düzeyinde hazırlanan lisansüstü tezler tespit edilmiş ve çeşitli yönlerden değerlendirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmış, veriler içerik analizi ile kategorilere ayrılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezinde yer alan ve 2010-2021 yıllarını kapsayan ortaokul düzeyine yönelik akıcı okumaya ilgili 9 lisansüstü tez

Anahtar Kelimeler:

Türkçe Eğitimi, akıcı okuma, ortaokul, lisansüstü tez, araştırma eğilimleri.

Geliş/Received:

3 Kasım/November 2021

Kabul/Accepted:

17 Aralık/December 2021

Yayın/Published:

27 Aralık/December 2021

1 Biyik, Zeynep, Akıcı Okuma ile İlgili Ortaokul düzeyinde Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi, Edebiyat Bilimleri Dergisi, Kış, 2022, Sayı: 1 (Bu çalışma III. Uluslararası Genç Araştırmacılar Öğrenci Kongresi'nde sunulan "Ortaokul Düzeyinde Akıcı Okuma ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi" adlı bildirinin genişletilmiş hâlidir.)

2 Polis Amca Ortaokulu, Türkçe Öğretmeni, Altındağ/ Ankara, MEB
E posta: zeynepbiyik06@gmail.com ORCID: orcid.org/ 0000-0002-0616-5434

oluşturmaktadır. Bulgulardan elde edilen sonuçlar incelendiğinde akıcı okumaya yönelik en fazla tezin 2019 yılında hazırlandığı, doktora alanındaki tezlerin yüksek lisans tezlerine kıyasla daha fazla olduğu, nicel araştırma yöntemlerinden en çok taramanın kullanıldığı, akıcı okumanın farklı yönlerinin tezlere konu edildiği gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak ortaokul düzeyinde akıcı okumanın, okuma becerisinin diğer bileşenlerine göre ihmal edildiği ifade edilebilir bu anlamda akıcı okumanın farklı açılardan ele alındığı çalışmalarla ihtiyaç duyulduğu belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, akıcı okuma, ortaokul, lisansüstü tez, araştırma eğilimleri.

EXAMINATION OF GRADUATE THESIS ON THE FLUENT READING SKILLS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

ABSTRACT

Fluent reading is one of the basic variables of reading comprehension. The student's reading comprehension makes it necessary to be able to read fluently. The development of fluent reading skills is important in this sense. From this point of view, it is thought that it is necessary to determine the trends related to the subject in researches on fluent reading, especially in theses associated with educational levels. In the research, postgraduate theses prepared at secondary school level were determined and evaluated from various aspects. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used, and the data were categorized by content analysis. The data source of the research consists of 9 postgraduate theses on fluent reading for the secondary school level covering the years 2010-2021 in the National Thesis Center of the Council of Higher Education. When the results obtained from the findings were examined, it was concluded that the most theses on fluent reading were prepared in 2019, the theses in the doctoral field were more than the master's theses, the most quantitative research methods were scanning, and the different aspects of fluent reading were the subject of theses. Based on these results, it can be stated that fluent reading at secondary school level is neglected compared to other components of reading skill, in this sense, it can be stated that there is a need for studies that deal with fluent reading from different perspectives.

Keywords: Turkish Education, fluent reading, middle school, graduate thesis, research trends.

GİRİŞ

Günümüzde bilgiye ulaşmanın en temel yollarından biri okumadır. Okuma, ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okur arasındaki iletişime dayalı,

uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda gerçekleştirilen bir anlam kurma sürecidir (Akyol, 2020:1). Bir başka deyişle okuma, fiziksel ve zihinsel öğelerinin birlikte işe koşduğu aynı zamanda yazıyı anlamaya faaliyeti olduğu bilinmektedir (Özbay, 2011:2). Okuma, insanın eğitim öğretim hayatıyla başlayan ve ömrü boyunca her alanda kullanacağı bir beceridir. Eğitimde de gerçekleştirilmek istenen amaç, öğrenciye okuma becerisi ve okuma kültürünü kazandırmak, anladıklarını yeniden yorumlayarak paylaşmasını sağlamaktır. Çünkü öğrencinin bu beceriyi kazanması, bağımsız öğrenmesine kaynaklık eder. **Bu bağlamda** Türkçe dersinin nihai hedeflerinden biri okumayı geliştirmek ve öğrencinin hayat boyu kullanabileceği bir beceriye dönüştürmektir. Öğrencinin öncelikle ilkokuma yazma çalışmalarıyla edindiği okuma becerisi, ortaokul kademesinde birçok yönden geliştirilmektedir (Arı, 2017:685). 2005 Türkçe öğretim programlarında okuma becerisiyle öğrencilerin günlük hayatı karşısında karşılaşlıklarını metinleri uygun yöntemleri kullanarak doğru ve akıcı okumaları, okuduklarını sentezleyerek eleştirel bakış açısıyla yorumlamaları ve okuma alışkanlığı kazanmaları amaçlanmaktadır (Özbay, 2011:4). 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda okumaya yönelik kazanımlar; akıcı okuma, söz varlığı ve anlamaya alt başlıklarında verilmektedir. Sıralanan bu üç alt başlık okumada anlam kurma sürecinin bileşenleri olarak da düşünülebilir. Okuduğunu anlamaya, okuma etkinlikleri sonucu gerçekleşen bilgi girdilerinin zihinsel süreçten geçerek okunan metnin mesajının anlaşılmasındaki sürecin tümü olarak tanımlanmaktadır (Yıldız, 2010:3). Anlamanın eksik olduğu bir okuma sürecinde öğrenmenin olması beklenemez. Anlama sürecinin ise başarılı gerçekleşmesi için okumanın akıcı olması gerekmektedir.

Akıcı okuma; “noktalama işaretleri, vurgu ve tonlamalara dikkat edilerek, geriye dönüş ve kelime tekrarına yer verilmeden, heceleme ve gereksiz duruşlar yapılmadan, anlam üniteleri hâlinde, konuşurcasına yapılan okuma” şeklinde tanımlanmaktadır (Akyol, 2020:4). Okuma sürecinin etkili ve anlaşılır olmasını sağlayan unsurdur. Akıcı okuma serüveni ilkokulda öğrencinin okumayı öğrenmesiyle başlar. Kelime hazinesine, okuma hızına, otomatikleşmesine, deneyim ve bilgisine bağlı olarak gelişir. Okuma becerisinin temelinde yeni bilişsel ve motor becerilerinin kazanılması vardır. Okuma çocuk için yendir, akıcı okuma ise kazanılmış yeninin üzerinde çalışmasıyla elde edilen becerinin daha da ilerlemesiyle kazanılan pratikliği ifade etmektedir (Keskin, 2012:23).

Akıçı okuma; doğru okuma, okuma hızı ve prozodi bileşenlerinden oluşmaktadır. Akıcı okumadaki amaç bileşenleriyle birlikte, bir bütün hâlinde bu becerinin kazandırılmasıdır. Birinin dâhi eksik ya da yetersiz olması hızlı ve doğru bir şekilde anlam kurmayı engellemektedir. Doğru okuma, akıcı okuma becerilerinin temelini oluşturmaktadır. Metindeki kelimelerin doğru bir şekilde okunması veya doğru şekilde seslendirilmesidir (Başaran, 2013:2279). Kelimenin doğru okunması veya tanınması, öğrencinin okumayı öğrenmesiyle başlamaktadır. Akıcı okumanın bir diğer bileşeni okuma hızıdır. Kelimeyi doğru tanıyan öğrenciden ikici adımda metni uygun hızda okuması beklenmektedir. Okuma hızı “kelimeyi görüp onu tanıma (kodunu çözme) ve sesli ya da sessiz olarak okuyuncaya kadarki geçen süre” olarak tanımlamaktadır (Baştuğ, 2012:38). Prozodi, akıcı okumanın kazanılan son bileşenidir. Doğru okuma ve okuma hızı sağlanmadan prozodi gerçekleşmez. Prozodi olmadan da diğer beceriler anlamı karşılayamaz. Prozodi ise uygun ifade, tonlama ve gruplamanın anlamayı yansıtması şeklinde tanımlanmaktadır (Baştuğ, 2012:50).

Akıçı okuma ilkokul kademesinde kazandırılması gereken bir beceridir. Ortaokul kademesinde verilen eğitim bilişsel ağırlıkta olduğu için akıcı okuma becerisi ihmali edilmektedir. İlkokul kademesinde bu beceriyi edinemeden bir diğer eğitim kademesine geçen öğrenciler ortaokul ve sonraki süreçte zorluk çekmektedir. Bu durum öğrencinin hem akademik hem de sosyal hayatını etkilemektedir. Belirtilen problemin çözümü için ortaokul kademesinde de akıcı okuma ve okuduğunu anlama çalışmalarına yoğunlaşılması önerilmektedir. Yapılan değerlendirme süreci ile öğrencinin ne durumda olduğu, akıcı okumasının ne düzeyde olacağı ve bunun için neler yapılması gerektiği planlanmalıdır (Akyol, Yıldırım, Ateş, Çetinkaya ve Rasinski, 2014:1). Öğrenciyi akademik ve sosyal bakımından etkileyen akıcı okuma becerisi, okuma gelişimi açısından önemli bir kavram olarak nitelenmektedir. Buna rağmen akıcı okuma çalışmaları lise ve ortaokul düzeyinde oldukça yetersizdir (Armut ve Türkyılmaz, 2017; Bilge, 2015). Yapılan çalışmaların çoğu ilkokul kademesine aittir (Baştuğ, 2012; Kaman, 2012; Keskin, 2012; Akyol, 2014; Pircioğlu, 2016; Paris, 2017; Esmer, 2019; Kızıltaş, 2019; Aşıkcan, 2019; Yılmaz Alkan, 2019; Kaya Tosun, 2018; Çankal, 2018). Akıcı okuma ile ilgili yapılan araştırmaların eğilimlerini ortaya koyan bazı çalışmalar da vardır (Gürkaner ve Güven, 2020; Maden, 2020) ancak bu çalışmalar bütün kademelere yönelik veri sunmaktadır. Bu araştırmada ise

akıcı okuma sadece ortaokul düzeyi ile sınırlanmış ve ortaokul odaklı hazırlanan akıcı okuma tezlerindeki eğilimleri tespit etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda hedef kitlesi ortaokul öğrencileri olan akıcı okumayla ilgili lisansüstü tezler yayımlandığı üniversite, yıl, tez türü, enstitü/ anabilim dalı, örneklem özellikleri, yöntem, veri toplama araçları ve konu alanları bakımından değerlendirilmiştir.

YÖNTEM

Hedef kitlesi ortaokul öğrencileri olan akıcı okumayla ilgili lisansüstü tezlerdeki eğilimleri belirmeyi amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma yöntemleri arasında gösterilen doküman incelemesi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2016) doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesi demektir. Doğrudan görüşme ve gözlem yapmanın mümkün olmadığı durumlarda tek başına bir araştırma yöntemi olarak kullanılmaktadır.

Araştırmamanın Veri Kaynağı

Araştırmamanın veri kaynağını 2021 yılına kadar ortaokul düzeyinde hazırlanmış 5 doktora, 4 yüksek lisans olmak üzere toplam 9 lisansüstü tez oluşturmaktadır. 2012-2013 eğitim öğretim yılından (eğitim sistemi değişmeden) önce ilköğretime ait olan 5.sınıf düzeyinde hazırlanan 2 (iki) tez de araştırmaya dahil edilmiştir. Tezler yayımlandığı üniversite, yıl, tez türü, enstitü/ anabilim dalı, örneklem özellikleri, yöntem, veri toplama araçları ve konu alanları bakımından değerlendirilmiştir. Veri kaynağını oluşturan tezler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Dahil Edilen Lisansüstü Tezler

Yazar	Yıl	Tez Türü
Kasım YILDIRIM	2010	Doktora
Sabri SİDEKLİ	2010	Doktora
Hayrullah BİLGE	2015	Yüksek Lisans
Mustafa ARMUT	2017	Yüksek Lisans
Pınar KANIK UYSAL	2018	Doktora

Huzeyfe BİLGE	2019	Doktora
Görkem ÇINAR	2019	Yüksek Lisans
Kadir ŞAHİN	2019	Yüksek Lisans
Reşat ALATLI	2020	Doktora

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmmanın amacı doğrultusunda veriler, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi 10.11.2021 tarihinde taranarak elde edilmiştir. Tezlerin belirlenmesinde ilk olarak “akıcı okuma” anahtar kelimesiyle “gelişmiş tarama” yapılmış ve 34 kayıtlı teze ulaşılmıştır. İkinci aşamada YÖK Tez Merkezi ana sayfasına yine akıcı okuma anahtar kelimesiyle aranacak alan “tez adı” olarak işaretlenmiş ve arama sonucunda 37 kayıt teze ulaşılmıştır. Son olarak aranacak alan “tümü” olarak seçilmiş ve 76 kayıt teze ulaşılmıştır. Ulaşılan tezlerin ortaokul kademesinde ve akıcı okuma alanında olup olmadığını belirlemek için tezler tek tek incelenmiştir. Bunun sonucunda araştırmmanın amacıyla uygun olan toplam 9 tez olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan veriler, içerik analiziyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, “belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı kelimelerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016:250). Tezler yayımlandığı üniversite, yıl, tez türü, enstitü/ anabilim dalı, örneklem özellikleri, yöntem, veri toplama araçları ve konu alanları bakımından analiz edilerek temalara ayrılmıştır. Ulaşılan veriler bulgular kısmında tablolar hâlinde gösterilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, Türkiye’de ortaokul kademesinde akıcı okuma ile ilgili hazırlanan 9 lisansüstü tezlere ait veriler analiz edilmiştir. Tezler yayımlandığı üniversite, yıl, tez türü, enstitü/ ana bilim dalı, örneklem özellikleri, yöntem, veri toplama araçları ve konu alanları bakımından incelenmiş; elde edilen veriler tablolar hâlinde sunulmuştur.

Tablo 2. Ortaokul düzeyinde akıcı okuma ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin üniversite ve program türüne göre dağılımı

Üniversiteler	Yüksek Lisans (f)	Doktora (f)
Ankara Üniversitesi	-	1
Ahi Evran Üniversitesi	1	-
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	-
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	1	-
Gazi Üniversitesi	-	4
Kırıkkale Üniversitesi	1	-
Toplam	4	5

Tablo 2 incelendiğinde ortaokul düzeyinde akıcı okuma ile ilgili 9 lisansüstü tez hazırlandığı görülmektedir. Bu tezlerin dördü yüksek lisans, beşi de doktora düzeyindedir. Bu alanda en çok tez hazırlayan Gazi Üniversitesi ($F=4$) olup tezlerin hepsi doktora alanındadır. Ahi Evran, Bolu Abant İzzet Baysal, Erzincan Binali Yıldırım ve Kırıkkale Üniversitesinde birer adet yüksek lisans; Ankara Üniversitesinde ise 1 (bir) doktora türünde tez bulunmaktadır. Tablo 3'te ortaokul düzeyinde hazırlanan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 3. Ortaokul düzeyinde akıcı okuma ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Yıl	f
2010	2
2015	1
2017	1
2018	1
2019	3
2020	1
Toplam	9

Ortaokul düzeyinde akıcı okumaya ilgili ilk lisansüstü tezler, 2010 yılıyla tarihlenmektedir. 2010 yılında hazırlanan bu iki tez, 2012-2013 eğitim öğretim yılından önce ilköğretim kademesine ait olan 5.sınıf düzeyindedir. Eğitim sistemi değişikten sonra hazırlanan ilk tez ise 2015 yılına aittir. Tez sayısının en çok olduğu yıl ise 2019'dur ($f=3$). Bu tablodan yola çıkarak ortaokul kademesinde akıcı okuma ile ilgili tez çalışmalarının "yetersiz"

düzeyde olduğu söylenebilir. Tablo 4'te ortaokul düzeyinde hazırlanan akıcı okuma ile ilgili tezlerin enstitü/ anabilim dalına göre dağılımı belirtilmektedir.

Tablo 4. Ortaokul düzeyinde akıcı okuma ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin enstitü/ ana bilim dalına göre dağılımı

Enstitü	Ana Bilim Dalı	F
Eğitim Bilimleri	İlköğretim	2
	Özel Eğitim	2
	Türkçe Eğitimi	2
Sosyal Bilimler	Türkçe Eğitimi	3
Toplam		9

Tablo 4'e göre akıcı okumanın, Türkçe Eğitimi ve Temel Eğitim alanlarının yanı sıra Özel Eğitim alanına özgü çalışmalarında da bir araştırma konusu olarak ele alındığı anlaşılmaktadır. Tablo 4 incelendiğinde Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüsünde olmak üzere en çok Türkçe Eğitimi alanında ($f=5$) lisansüstü tez hazırlanmıştır. 2012-2013 yılında değişen eğitim sisteminden önce de İlköğretim Ana Bilim Dalında hazırlanan 2 (iki) tez bulunmaktadır. Akıcı okuma becerisi farklı disiplinlerle ilişkilendirilen bir alandır. Diğer kademelerde farklı alanlarda hazırlanan birçok tez varken ortaokul kademesinin ihmali edildiği görülmektedir. Ortaokul düzeyinde yapılan akıcı okuma lisansüstü tezlerinin örneklem düzeyi ve büyütüğüne göre dağılımı Tablo 5'te sunulmaktadır.

Tablo 5. Ortaokul düzeyinde akıcı okuma ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin örneklem düzeyi ve büyütüğüne göre dağılımı

Düzey	Düzey Frekans	Büyüklük	Toplam Öğrenci
5.sınıf	4	100	100
5.sınıf		94	94
5.sınıf		69	69
5.sınıf		8	8

Düzey	Düzey Frekans	Büyüklük	Toplam Öğrenci
2 ve 4.sınıf	1	6.sınıf (150)	300
6 ve 8.sınıf		8.sınıf (150)	
7 ve 8.sınıf	1	7.sınıf (1) 8.sınıf (2)	3
5, 6 ve 7.sınıf	1	5.sınıf (2) 6.sınıf (2) 7.sınıf (1)	5
5, 6, 7 ve 8.sınıf		5.sınıf (54) 6.sınıf (32) 7.sınıf (35) 8.sınıf (36)	157
5, 6, 7 ve 8.sınıf	2	5.sınıf (90) 6.sınıf (70) 7.sınıf (98) 8.sınıf (82)	340
Toplam	9		1076

Tablo 5'te sunulan veriler incelendiğinde en çok 5. sınıf düzeyinde ($f=4$) tez hazırlanmıştır. Bu sınıf düzeyinde hazırlanan tezlerin amacının ilkokul kademesinden ortaokul kademesine geçen öğrencilerin akıcı okuma becerilerinin ne düzeyde olduğunu belirlemek olduğu söylenebilir. Çünkü akıcı okuma becerisi ilkokul kademesinde kazandırılan, ortaokul kademesinde ise geliştirilmeye devam edilen bir beceridir. 5, 6, 7 ve 8.sınıf sevilerinde ise 2 tez hazırlanmıştır. Çalışmaya dâhil edilen bir adet tezin örneklemini, hem ilkokul (2 ve 4.sınıf) hem de ortaokul (6 ve 8.sınıf) seviyesinden öğrenciler oluşturmaktadır. Tabloda görüldüğü üzere her kademeden öğrenci, tez çalışmalarına dâhil edilmiştir. Tablo 6'da ortaokul düzeyinde hazırlanan akıcı okuma ile ilgili lisansüstü tezlerde tercih edilen yöntemlere ilişkin dağılım yer almaktadır.

Tablo 6. Ortaokul düzeyinde akıcı okuma ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımı

Araştırma Yöntemi		Desen	F
<i>Nicel</i>	Deneysel	Yarı Deneysel	1
	Deneysel	Tarama	4
	Olmayan	Tek Denekli	1
<i>Nitel</i>		<i>Ara Toplam</i>	6
<i>Nitel- Nicel</i>		Eylem Araştırması	2
		Karma	1
		<i>Toplam</i>	9

Tablo 6'ya göre 6 tez nicel, 2 tez nitel, 1 tez de karma yöntemin esasları doğrultusunda hazırlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerden en fazla tarama ($f=4$) kullanılmıştır. Bu durum ortaokul kademesinde yapılan akıcı okuma çalışmalarında daha çok düzey tespit edildiğini göstermektedir. Hazırlanan tezlerden 2'sinde de nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması tercih edilmiş, bunun yanında 1 yarı deneysel, 1 tek denekli ve 1 karma ile yürütülen çalışmalar vardır. Tezlerin veri toplama araçlarına göre frekans dağılımı Tablo 7'dedir. Tezlerde birden fazla veri toplama aracının kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Ortaokul düzeyinde akıcı okuma ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı

Veri Toplama Araçları	f
Okuduğunu Anlama Testi	5
Ölçek/ Anket	4
Ses Kaydı	5
Görüntü Kaydı	4
Yanlış Analiz Envanteri	2
Kişisel Bilgi Formu	5
Etkinlik/ Çalışma Kâğıdı	3
Kulak-Burun-Boğaz Testi	2
Gözlem	1
Rubrik	1
Zekâ Testi	1

Tablo 7'de ortaokul kademesinde hazırlanan akıcı okuma tezlerinde kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgulara göre en çok kişisel bilgi formu ($f=5$), ses kaydı ($f=5$) ve okuduğunu anlama testi ($f=5$) kullanılmıştır. Buradan alanda hazırlanan tezlerin genellikle seviye belirlemeye yönelik olduğu çıkarılabilir. Kullanılan diğer veri toplama araçlarından 4'ü ölçek/anket, 4'ü görüntü kaydı, 3'ü etkinlik/çalışma kâğıdıdır. Eylem araştırması ile hazırlanan tezlerde ise kulak-burun-boğaz ve zekâ testi kullanılmıştır. Tablodaki veriler akıcı okuma seviyesini belirleme ve geliştirme, akıcı okuma ile anlama arasındaki ilişkiyi ortaya koyma, motivasyon-tutum gibi çalışmaların yapıldığını ortaya koymaktadır. Araştırmaya dâhil edilen 9 tez, akıcı okumanın farklı boyutlarına yoğunlaşmaktadır. Ortaokul düzeyinde hazırlanan akıcı okuma ile ilgili lisansüstü tezlerin ele aldıkları konulara göre dağılımı Tablo 8'de verilmektedir.

Tablo 8. Ortaokul düzeyinde akıcı okuma ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin konulara göre dağılımı

Konu	f
Akıcı okuma seviyesinin belirlenmesi	2
Akıcı okuma ve okuduğunu anlama	2
Akıcı okuma becerilerinin geliştirilmesi	2
Akıcı okuma ve öğrenme/ okuma güçlüğü	3

Tablo 8'de yer alan bulgulara göre veri kaynağını oluşturan tezlerde akıcı okuma seviyesinin belirlenmesi ($f=2$), akıcı okuma ve okuduğunu anlama ($f=2$), akıcı okuma becerilerinin geliştirilmesi ($f=2$) ve öğrenme/ okuma güçlüğü arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada ortaokul kademesinde hazırlanan akıcı okuma ile ilgili tezler belirlenmiş ve çeşitli değişkenler doğrultusunda incelenmiştir. Çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Akıçı okuma ilkokul kademesinde kazandırılması gereken bir beceridir. Ortaokul kademesinde öğrencinin akıcı okuma düzeyi tespit edilmelidir. Literatür tarandığında ortaokul kademesine yönelik hazırlanan 9 (dokuz) teze ulaşılmıştır. Bu tezlerin 4'ü yüksek lisans, 5'i de doktora alanında hazırlanmıştır. Ortaokul kademesinde akıcı okumada en çok tez, Gazi Üniversitesinde hazırlanmıştır.

2010 yılında hazırlanmış iki doktora tezinin örneklemini 5.sınıf kademesi oluşturmaktadır. Bu çalışmaları diğer araştırmalardan farklı kılan yanı 2012-2013 eğitim öğretim yılından önce hazırlanmasıdır. Çünkü bu tarihte eğitim sistemi değişmiş, 5. sınıf da artık ortaokul kademesinden kabul edilmiştir. Sistem değişikten sonra ortaokula yönelik hazırlanan ilk tez ise 2015 yılına aittir. Bu yıldan itibaren her yıl 1 tez hazırlanmış, en fazla 2019 yılında 3 tez yazılmıştır. Ceran, Aydin ve Onarcioğlu'nun (2018) okuma eğitimi üzerine yapılan tezlerin eğilimi çalışmasında 317 tez incelenmiş ve bu tezlerin çoğunun örnekleminin ortaokul olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada ise okumanın bir bileşeni olan akıcı okuma üzerine yapılan tezler ortaokul düzeyinde değerlendirilmiş ve akıcı okuma araştırmalarının bu hedef kitle açısından yetersiz bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Örneklem bakımından incelendiğinde dört tezin hedef kitlesinin 5.sınıf öğrencileri olduğu görülmektedir. Ortaokul kademesine gelmiş bir öğrenci akıcı okuma becerisini edinemediye bunun eksikliğini her sınıf kademesinde yaşar. Bunu önlemek için akıcı okuma sorunları tespit edilmeli ve sorumlara yönelik çözümler üretilmelidir (Kanık Uysal, 2018:4).

Tezler konu bakımından değerlendirildiğinde eşit bir dağılım olduğu anlaşılmaktadır. Ortaokul kademesinde önce öğrencilerin akıcı okuma seviyesi tespit edilmeli, daha sonra akıcı okumayı geliştirmek için yöntemler kullanılmalıdır. Aynı zamanda da akıcı okuma ve okuduğunu anlama / okuma güçlüğü arasında önemli bir ilişki vardır. Ortaokul kademesinde akıcı okuma ve okumanın duyuşsal yönünü ele alan bir tez çalışmasının literatürde yer almaması da dikkat çekicidir.

Tezlerde kullanılan yöntemlere bakıldığında nitel, nicel, karma yöntem kullanılmıştır. Buradan yola çıkarak akıcı okumanın farklı yönlerinin ele alındığı yorumu yapılabilir. Nicel yöntemlerden de en çok tarama tercih edilmiştir. Araştımanın büyük örneklemeler üzerinde yapılması, öğrencinin var olan durumunu tespit etmesi, konuya dair görüşlerin alınması gibi imkânlar sağlaması (Büyüköztürk ve diğerleri,

2016:177) bu tercihin sebebi olabilir. Üç tez dışındaki bütün tezlerin öğrenci sayısı, 70-340 arasında değişmektedir.

Veriler incelendiğinde Özel Eğitim, Temel Eğitim, Türkçe Eğitimi gibi farklı bölgelerde ortaokul kademesinde akıcı okuma ile ilgili tez çalışmalarının yapıldığı dikkat çekmektedir. Son zamanlarda okuma güçlüğü yaşayan öğrenciler, zayıf okuyucular ve anlama olan etkisi araştırma konusu olmuştur. Okuma ve okuduğunu anlama boyutu farklı alanlarda, farklı yönlerden değerlendirilmek istenmektedir (Ceran ve diğerleri, 2018: 2389).

Tezler veri toplama araçları bakımından incelendiğinde ses- görüntü kaydı, ölçek, okuduğunu anlama testi, yanlış analiz envanterinin çok kullanıldığı görülmektedir. Bunlar dışında kullanılan yönteme göre kulakburun-boğaz ve zekâ testi, gözlem ve rubrikten yararlanılmıştır.

İlkokul kademesinde akıcı okuma becerisini edinemeden gelen öğrenciler ortaokul kademesinde ve sonraki süreçte zorluk çekmektedir. Öğrenci hem sosyal hem de akademik açıdan başarılı bir süreç geçirmek için bu eksikliği gidermelidir. Bilişsel eğitimin ağırlıklı olduğu ileriki kademelerde ise bu durum ihmali edilmiş görülmektedir. Var olan olumsuzluğun giderilmesine yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Ortaokul kademesinde de akıcı okuma ve okuduğunu anlama çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Yapılan değerlendirme süreci ile öğrencinin ne durumda olduğu, akıcı okumasının ne düzeyde olacağı ve bunun için neler yapılması gerekiği planlanmalıdır.
- Akıcı okuma ve okumanın tutum, kaygı gibi duyuşsal yönünü ele alan konularda tezler hazırlanmalıdır.
- Zayıf okuyucu olan kaynaştırma öğrencilerinin akıcı okuma düzeyi tespit edilmeli ve bu durumun nedenleri araştırılmalıdır.
- Coğunlukla ilkokul kademesinde ele alınan akıcı okuma stratejileri ve uygulamaları ortaokul kademesinde de yapılmalıdır. Ortaokul öğrencisinin de akıcı okuma becerisinin ne düzeyde değiştiği tespit edilmelidir.
- Öğretmenlere akıcı okumanın önemini kavratan içerikler hazırlanmalı, uzmanlar tarafından hizmet içi eğitimler verilmelidir.

Kaynakça

- Akyol, H. (2020). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi* (18.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Akyol, H., Yıldırım, K., Ateş, S., Çetinkaya, Ç. ve Rasinski, T. V. (2014). *Okumayı değerlendirme* (1.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Akyol, M. (2014). Yapılandırılmış akıcı okuma yönteminin üçüncü sınıf öğrencilerinin akıcı okuma ile okuduğunu anlama becerilerine etkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi.
- Anı, G. (2017). Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (ortaokul) okuma kazanımlarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 685–703.
- Armut, M. ve Türkyılmaz, M. (2017). Ortaokul öğrencilerinin okuma becerileri üzerine bir inceleme. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 217–236.
- Aşıkcan, M. (2019). Üçüncü sınıf öğrencilerinin akıcı okuma becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması. Yayımlanmamış doktora tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Başaran, M. (2013). Okuduğunu anlamaların bir göstergesi olarak akıcı okuma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(4), 2277–2290.
- Baştuğ, M. (2012). İlköğretim I. kademe öğrencilerinin akıcı okuma becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Bilge, H. (2015). Ortaokul öğrencilerinin akıcı okuma becerilerinin çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Erzincan: Erzincan Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (21.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ceran, D., Aydin, M. ve Onarıcioğlu, A. S. (2018). Okuma eğitimi üzerine yapılan tezlerde eğilimler: bir içerik analizi çalışması *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2377-2392.
- Çankal, A.O. (2018). Akıcı okuma stratejilerinin 4.sınıf Türkçe derslerinde okuduğunu anlama becerisine ve okuma motivasyonuna etkisi.

Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi.

Esmer, B. (2019). Okuduğunu anlama ile akıcı okuma, okur benlik algısı, okumaya adanmışlık ve okuyucu tepkisi ilişkileri. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Gürkaner, M. ve Güven, S. (2020). Türkiye'de ilkokul düzeyinde akıcı okuma üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(1), 347–363.

Kaman, Ş. (2012). Akıcı okuma stratejilerini kullanmanın ilköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinde okuma becerisini geliştirmeye etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi.

Kanık Uysal, P. (2018). Akıcı okuma odaklı okuma öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin okuma ve okuduğunu anlama becerileri üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Kaya Tosun, D. (2018). Okuma çemberlerinin okuduğunu anlama, akıcı okuma, okuma motivasyonu ve sosyal beceriler üzerindeki etkisi ve okur tepkilerinin belirlenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

Keskin, H.K. (2012). Akıcı okuma yöntemlerinin okuma becerileri üzerindeki etkisi, Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Kızıltas, Y. (2019). Ana dili farklı ilkokul öğrencilerinin akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerilerinin incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Maden, A. (2020). Akıcı okuma ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri: bir betimsel analiz çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 543–558.

Özbay, M. (2011). *Anlama teknikleri I: okuma eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.

Paris, H. (2017). İlkokul öğrencilerinin akıcı okuma becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Pircioğlu, A. (2016). Ölçünlü Türkiye Türkçesini okulda öğrenen çocukların okuma yanlışlarını düzeltmede ve onları akıcı okumaya ulaştırmada tekrarlı

okuma yaklaşımının etkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, M. (2010). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Yılmaz Alkan, Z. (2019). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin akıcı okuma becerilerini geliştirmede tekerlemelerin etkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ordu: Ordu Üniversitesi.